

Lietuvos Respublikos Prezidentui
JE Gitanui NAUSĖDAI

2025 m. balandžio 9 d.,

Vilnius

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS LABDAROS IR PARAMOS ĮSTATYMO PAKEITIMŲ VETAVIMO

Gerbiamas Prezidente,

Nacionalinė nevyriausybių organizacijų koalicija kreipiasi į Jus ragindama **vetuoti Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymo Nr. I-172 7 straipsnio pakeitimo įstatymo Nr. XV-785 pakeitimus.**

Šis sprendimas nėra tik apie paramos modelį. Tai sprendimas apie tai, **ar valstybė stiprina, ar silpnina savo pilietinį atsparumą.** Nevyriausybines organizacijas yra pirmosios, kurios veikia krizių metu, kurios yra arčiausiai žmonių ir nepalieka nei vieno užribyje.

Pandemijos, migracijos krizės, karo Ukrainoje kontekste būtent NVO:

- greičiausiai mobilizuoja pagalbą ir sutelkia savanorius,
- pasiekia pažeidžiamiausias grupes,
- veikia ten, kur valstybės institucijos ne visada gali veikti pakankamai greitai ar lanksčiai.

Silpninant jų veikimo pagrindus, silpninamas ir valstybės gebėjimas reaguoti į krizes.

Tuo pačiu būtina įvertinti realią sektoriaus būklę. Pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenis, 72,8 proc. nevyriausybių organizacijų Lietuvoje neturi nė vieno samdomo darbuotojo. Tai reiškia, kad didžioji dalis sektoriaus veikia minimaliais resursais, dažnai savanorystės pagrindu, be stabilaus finansavimo. Tokioje situacijoje 1,2 proc. GPM parama nėra papildomas šaltinis – tai vienas iš esminių sektoriaus gyvybingumo pagrindų, ypač kai kuriuose regionuose, kur alternatyvų praktiškai nėra.

Regionuose veikiančioms organizacijoms ši parama dažnai yra ko ne vienintelė galimybė užtikrinti veiklos tęstinumą. Todėl bet kokie šio mechanizmo keitimai, neįvertinus realaus poveikio, kelia tiesioginę riziką vietos bendruomenių stiprumui ir viešųjų paslaugų prieinamumui. Kartu kelia susirūpinimą ir paramos sistemos nuoseklumas bei teisingumas.

Švietimo ir kitos biudžetinės įstaigos jau turi stabilų valstybės finansavimą, dalis jų yra įsisteigę fondus, tuo tarpu NVO tokio pagrindo neturi. Todėl 1,2 proc. mechanizmas yra vienas iš nedaugelio instrumentų, leidžiančių užtikrinti bent minimalų finansinį savarankiškumą.

Papildomai kyla klausimų dėl to, kodėl į paramos sistemą įtraukiamos struktūros (pvz., sodininkų ar daugiabučių bendrijos), kurių veikla nėra orientuota į viešąjį interesą, tačiau konkuruoja su NVO dėl tų pačių ribotų lėšų ir tuo pačiu, šių struktūrų įtraukimas nebuvo aptariamas nei komitetų, nei jų klausymų metu, todėl tokia paskutinės minutės įtraukimo praktika yra ydinga.

Vos prieš metus priimti esminiai pakeitimai dar net nebuvo įvertinti, o reguliavimas jau vėl keičiamas. Tai rodo sistemine problemą – sprendimai priimami neįvertinus jų poveikio, o teisėkūra tampa fragmentiška ir nestabili. Nevyriausybinis sektorius negali planuoti savo veiklos aplinkoje, kur taisyklės iš esmės keičiamos kasmet.

Tokio pobūdžio sprendimai:

- mažina pasitikėjimą teisėkūra ir valdžios institucijomis,
- neleidžia organizacijoms planuoti veiklos,
- silpnina ilgalaikį valstybės ir pilietinės visuomenės bendradarbiavimą.

Tai – strateginis pasirinkimas, kokią vietą valstybėje užima pilietinė visuomenė ir jos gebėjimas veikti kritiniais momentais.

Atsižvelgdami į tai, prašome:

nepasirašyti šio įstatymo ir grąžinti jį Seimui pakartotiniam svarstymui, užtikrinant:

- realų poveikio vertinimą,
- sprendimų nuoseklumą,
- ir modelį, kuris stiprina nevyriausybinių sektorių kaip valstybės atsparumo dalį.

Toks sprendimų priėmimo būdas kelia pagrįstų abejonių dėl teisėkūros kokybės ir atsakomybės už priimamų sprendimų pasekmes.

Todėl kreipiamės į Jus su aiškiu prašymu:

nepasirašyti šio įstatymo ir grąžinti jį Seimui pakartotiniam svarstymui.

Šiuo metu priimtas sprendimas siunčia aiškų signalą, kad nevyriausybinių sektoriaus vaidmuo yra menkinamas.

Jūsų sprendimas gali šį signalą pakeisti.

Dėkojame.

Vanessa Ražinskytė

Nacionalinės nevyriausybinių organizacijų koalicijos direktorė

Nacionalinės NVO koalicijos nariai:

1. Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (LijOT), vienijanti 54 didžiausias jaunimo ir su jaunimu dirbančias organizacijas bei savivaldybių jaunimo organizacijų tarybas
2. Aplinkosaugos koalicija, vienijanti 12 aplinkosaugos srityje veikiančių organizacijų
3. Lietuvos negalios organizacijų forumas, jungiantis 17 nacionaliniu mastu veikiančių negalios organizacijų, kurios drauge atstovauja apie 300 tūkstančių žmonių su negalia, jų šeimų ir negalios situacijoje atsidūrusiųjų interesams
4. Lietuvos moterų lobistinė organizacija, vienijanti 44 organizacijas
5. Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas, kurį sudaro 63 skurdo mažinimo srityje dirbančios organizacijos
6. Nacionalinė vystomojo bendradarbiavimo organizacijų platforma, vienijanti 20 organizacijų
7. NVO vaikams konfederacija, kurią sudaro 68 vaiko teisių apsaugos srityje dirbančios organizacijos
8. Žmogaus teisių organizacijų koalicija, vienijanti 12 organizacijų
9. Lietuvos pacientų organizacijų atstovų taryba, vienijanti 19 organizacijų – įvairiomis sunkiomis lėtinėmis ligomis sergančiųjų pacientų organizacijų
10. Vartotojų aljansas, vienijantis 10 organizacijų, veikiančių vartotojų teisių apsaugos srityje
11. Lietuvos meno kūrėjų asociacija, vienijanti 12 meno kūrėjų sąjungų
12. Nacionalinis švietimo NVO tinklas, vienijantis 22 nevyriausybinės organizacijas
13. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras (asocijuoti nariai)
14. Nacionalinė kūrybinių ir kultūrinių industrijų asociacija (asocijuoti nariai), vienijanti 73 narius
15. NVO teisės institutas (asocijuoti nariai)
16. Lietuvos socialinio verslo asociacija (asocijuoti nariai), vienijanti 28 nares-organizacijas
17. Pasaulio lietuvių bendruomenė (asocijuoti nariai), jungianti 55 pasaulio šalyse veikiančias lietuvių bendruomenes.